

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o živem srebru in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1102/2008

(COM(2016) 39 final – 2016/023 (COD))

(2016/C 303/17)

Poročevalec: Vladimír NOVOTNÝ

Evropski parlament in Svet sta 4. oziroma 18. februarja 2016 sklenila, da v skladu s členom 192(1), členom 207 in členom 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosita za mnenje o naslednjem dokumentu:

Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o živem srebru in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1102/2008

(COM(2016) 39 final – 2016/023 (COD)).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 11. maja 2016.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 517. plenarnem zasedanju 25. in 26. maja 2016 (seja z dne 25. maja) s 153 glasovi za, 2 glasovoma proti in 3 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor brez pridržkov priporoča sprejetje predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o živem srebru in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1102/2008 **kot prvi korak k ratifikaciji Minamatske konvencije** s strani Evropske unije kot celote in vseh njenih držav članic.

1.2 Emisije živega srebra so svetovni problem, ki ga je treba rešiti na svetovni ravni, in takšno rešitev predstavlja Minamatska konvencija. EU je poleg Japonske glavna pobudnica za zmanjšanje posledic, ki jih ima onesnaženost z živim srebrrom za okolje (in za prebivalstvo), pri čemer se je treba zavedati, da živo srebro in njegove spojine ostanejo trajno prisotne v okolju.

1.3 Odbor ugotavlja, da so redna prizadevanja EU v zvezi z vprašanjem živega srebra na svetovni ravni in predvsem na ravni Unije privedla do zmanjšanja antropogenih emisij živega srebra v EU za 75 % glede na leto 1990, veljavna zakonodaja pa zagotavlja, da se bo zmanjševanje postopoma nadaljevalo.

1.4 Odbor priporoča, naj bodo dodatni ukrepi, ki jih bo sprejela EU, v skladu z ratificirano Minamatsko konvencijo, ko bo ta začela veljati. Po prepričanju Odbora zakonodajni okvir, ki ureja predvsem emisije, pa tudi proizvodne postopke in proizvode, zadostuje za izpolnitev obveznosti iz Konvencije ter ne ogroža konkurenčnosti EU kot celote.

1.5 Odbor meni, da je nujno treba ustrezen del zmogljivosti EU na področju znanosti in raziskav nameniti vprašanju živega srebra in njegovih nadomestkov v proizvodnih postopkih in proizvodih.

1.6 Odbor poleg tega pristojnim organom EU in državam članicam EU, ki so podpisale Minamatsko konvencijo, priporoča, da po njeni ratifikaciji sodelujejo na prvi konferenci podpisnic (COP 1) konvencije o živem srebru (ki se trenutno pripravlja) in prispevajo nova spoznanja, ki bodo omogočila nadaljnje zmanjševanje antropogenih emisij živega srebra ter njegove uporabe v proizvodih in proizvodnih postopkih.

2. Uvod

2.1 Živo srebro je naravna sestavina zemlje. Povprečna količina živega srebra v zemeljski skorji je približno 0,05 mg/kg, vendar je lahko na posameznih območjih zelo različna. V zelo nizkih koncentracijah je prisotno tudi v vsej biosferi. Ker rastline absorbirajo živo srebro, ga je mogoče najti tudi v fosilnih gorivih, kot so premog, nafta in plin – pa tudi v biogorivih. Z vidika emisij živega srebra je izgorevanje biomase praktično enako sežiganju premoga. Vprašanje živega srebra in njegovih emisij je podrobno opisano v dokumentih Programa Združenih narodov za okolje (UNEP) ⁽¹⁾.

2.2 Ko se živo srebro sprosti v okolje, tam ostane in kroži med zrakom, vodo, usedlinami, tlemi in različnimi živimi organizmi. Spremeni se lahko v metil živo srebro (predvsem z mikrobno presnovo), ki se lahko kopiči v organizmih in zlasti v vodni prehranjevalni verigi (ribe in morski sesalci). Živo srebro in druge težke kovine ogrožajo svetovno okolje, saj se lahko kopičijo v organizmih in širijo v ozračju na dolge razdalje.

2.3 V nekaterih delih sveta, zlasti zunaj EU, je veliko število ljudi izpostavljenih koncentracijam živega srebra, ki so občutno nad mejno vrednostjo, ki še velja za varno. Po najboljših ocenah se vsako leto po vsem svetu v ozračje sprosti 1 960 ton antropogenih emisij živega srebra, od tega 87,5 tone na leto v EU (4,5 %). Vsako leto se na svetovni ravni v vodo sprosti približno 900 ton neposrednih emisij živega srebra, naravne emisije (erozija kamnin in vulkanske dejavnosti) pa prav tako prispevajo približno 900 ton na leto. Pregled antropogenih emisij živega srebra je v Prilogi I.

2.4 Kljub zmanjšanju svetovne porabe živega srebra (svetovno povpraševanje je več kot 50 % manjše kot leta 1980) in nizkim cenam se v številnih državah sveta nadaljuje pridobivanje živega srebra v rudnikih. Največja proizvajalca sta Kitajska in Kazahstan. V Evropi je bila primarna proizvodnja živega srebra sicer odpravljena že leta 2003, živo srebro pa se še vedno izloča kot stranski proizvod pri postopkih pridobivanja in predelave drugih mineralnih surovin. Tako pridobljeno živo srebro se označi za odpadke in z njim se ravna v skladu z zakonodajo o odpadkih.

2.5 Velike količine živega srebra prihajajo na svetovni trg tudi zaradi preoblikovanja in opuščanja kloralkalnih obratov v državah, kjer v nasprotju z EU trgovina z živim srebrom še ni prepovedana.

2.6 Glavni vir antropogenih emisij, zlasti imisij živosrebrih spojin v bližini posameznih virov teh emisij v EU, so emisije, ki nastajajo pri izgorevanju premoga in pri postopkih sežiganja, vključno z jeklarskimi, ter pri proizvodnji neželeznih kovin. Preučevanje različnih možnosti vključuje tako zajemanje živega srebra skupaj z drugimi elementi v postopku čiščenja plinastih emisij kot tudi posebne postopke za zajemanje živega srebra, če so ti selektivni postopki smiselni.

2.7 Drugi pomemben vir antropogenih emisij, zlasti elementarnega živega srebra, je uporaba amalgama kot materiala za zobna polnila. Zdi se, da je mogoče na tem področju emisije (zlasti v vodi) veliko bolje nadzorovati in da je v razvitem svetu močno razširjena uporaba tehnologij, ki so na voljo v ta namen.

2.8 Odbor je stališče civilne družbe o vprašanju škodljivih emisij živega srebra in njegovih spojin že izrazil v več mnenjih in to mnenje je skladno z njimi ⁽²⁾.

⁽¹⁾ UNEP, 2013. *Global Mercury Assessment 2013: Sources, Emissions, Releases and Environmental Transport*. Oddelek za kemikalije UNEP, Ženeva, Švica.

⁽²⁾ UL C 318, 23.12.2006, str. 115.
UL C 168, 20.7.2007, str. 44.
UL C 132, 3.5.2011, str. 78.

3. Dokument Komisije

3.1 Unija in šestindvajset držav članic so podpisale novo mednarodno konvencijo o živem srebru. Minamatska konvencija obravnava celoten življenjski cikel živega srebra na svetovni ravni, od primarnega izkopa do ravnanja z odpadki z živim srebrrom, njen cilj pa je varovanje zdravja ljudi in okolja pred antropogenimi emisijami živega srebra in živosrebrovih spojin v zrak, vodo in zemljo. Unija in velika večina njenih držav članic so podpisale to novo mednarodno konvencijo o živem srebru, ki je zbrala že 128 podpisov, do sedaj pa jo je ratificiralo 25 podpisnic⁽³⁾.

3.2 S podrobno oceno pravnega reda Unije je bilo ugotovljenih nekaj zakonodajnih vrzeli, ki jih je treba odpraviti, da se zagotovi popolna skladnost zakonodaje Unije s Konvencijo⁽⁴⁾. Namen tega predloga je odpraviti te vrzeli, ki se nanašajo na naslednja področja:

- uvoz živega srebra;
- izvoz nekaterih proizvodov, ki vsebujejo dodano živo srebro;
- uporaba živega srebra v nekaterih proizvodnih postopkih;
- nova uporaba živega srebra v proizvodih in proizvodnih postopkih;
- uporaba živega srebra pri obrtniškem kopanju zlata in kopanju zlata v majhnem obsegu ter
- uporaba živega srebra v zobnem amalgamu.

3.3 Zaradi pravne jasnosti bi bilo treba obveznosti iz Konvencije, ki še niso prenesene v zakonodajo EU, vključiti v en sam pravni akt.

3.4 Izboljšati je treba skladnost in pravno jasnost, zato bi moral ta predlog razveljaviti in nadomestiti Uredbo (ES) št. 1102/2008 ter povzeti tiste bistvene obveznosti, ki so še vedno potrebne.

3.5 Cilji te pobude so prav tako v skladu s cilji strategije Evropa 2020 za pametno, vključujočo in trajnostno rast. Predlog bo prispeval k vzpostavitvi enakih svetovnih konkurenčnih pogojev za industrijske postopke, pri katerih se uporablja živo srebro ali nenamerno ustvarjajo emisije živega srebra in živosrebrovih spojin, ter za proizvodnjo in prodajo proizvodov, ki vsebujejo dodano živo srebro, s čimer bo spodbudil konkurenčnost industrije Unije.

3.6 Poleg tega se skuša, kjer je to mogoče, pravni red Unije zaradi lažjega in učinkovitejšega izvajanja poenostaviti in razjasniti.

3.7 V oceni učinka je bilo ugotovljeno, da bi ratifikacija in izvajanje Minamatske konvencije EU prinesla znatne okoljske in zdravstvene koristi, zlasti zaradi pričakovanega zmanjšanja emisij živega srebra iz drugih delov sveta.

4. Splošne ugotovitve

4.1 Odbor pozdravlja sprejetje predloga uredbe Evropskega parlamenta in Sveta, saj je rezultat dolgotrajnih prizadevanj za vzpostavitev pravnega okolja, ki na svetovni ravni dolgoročno in trajno omejuje neželene učinke živega srebra in njegovih spojin. Odbor ugotavlja, da predlog uredbe v celoti izpolnjuje glavni cilj varovanja zdravja in okolja pred škodljivimi učinki živega srebra.

⁽³⁾ <http://mercuryconvention.org/Convention/tabid/3426/Default.aspx>.

⁽⁴⁾ Delovni dokument služb Komisije: Ocena učinka, spremni dokument k predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o živem srebru ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1102/2008 in predlogu sklepa Sveta o sklenitvi Minamatske konvencije o živem srebru, SWD [2016] 17 final.

4.2 Odbor zelo ceni prispevek institucij EU in različnih držav članic v postopku načrtovanja Minamatske konvencije, pogajanj o njej in njene ratifikacije.

4.3 Odbor je prav tako zadovoljen z doslednim spoštovanjem bistvenih načel subsidiarnosti in sorazmernosti v celotnem postopku, tako v preteklosti kot v sedanosti, ne da bi to škodovalo učinkovitosti sprejetih pravnih aktov na ravni celotne EU in na svetovni ravni.

4.4 Odbor je prepričan, da bodo prizadevanja Evrope prispevala k hitri ratifikaciji Minamatske konvencije pred koncem leta 2016 in k ustrezni omejitvi zdravstvenega in okoljskega tveganja, ki ga povzročajo antropogene emisije živega srebra in njegova uporaba po vsem svetu. Odbor je prav tako prepričan, da uredba Evropskega parlamenta in Sveta ne sme preseči obsega zahtev iz Minamatske konvencije in da tega tudi ne bo storila.

5. Posebne ugotovitve

5.1 EESO tudi ceni, da uredba odraža rezultate posvetovanja z zainteresiranimi stranmi v EU in razprav o Minamatski konvenciji na strokovnih forumih pod okriljem Programa Združenih narodov za okolje (UNEP). Komisiji čestita, ker je opravila zelo zahtevno in obsežno analitsko delo, katerega rezultat je osnutek te uredbe.

5.2 Odbor podpira stališče Komisije, da trgovinske omejitve, ki bi presegle zahteve iz Konvencije, tj. določale brezpogojno prepoved uvoza živega srebra, ne bi bile upravičene, saj bi pomenile več stroškov za industrijo Unije in ne bi prinesle večjih okoljskih koristi.

5.3 Odbor prav tako podpira stališče Komisije v predlogu uredbe, da omejitve za izvoz nekaterih proizvodov, ki vsebujejo dodano živo srebro, ne bi bile upravičene, saj bi vnos in izpust živega srebra v okolje večinoma ostala nespremenjena, emisije živega srebra pa bi se zaradi take prepovedi lahko povečale v tretjih državah.

5.4 Odbor prav tako (v skladu s ugotovitvami posvetovanj in rezultati analiz) v celoti podpira mnenje, da mora biti omejitev uporabe živega srebra v nekaterih proizvodnih postopkih in v novih proizvodnih postopkih sorazmerna s tveganjem, ki ga povzročajo, dolgoročno pa jo bo prinesel tehnološki razvoj.

5.5 Odbor kljub temu podpira določbe Minamatske konvencije, da morajo pogodbenice sprejeti ukrepe za preprečevanje razvoja novih proizvodnih postopkov, v katerih se uporablja živo srebro, ter proizvodnje in dajanja na trg novih proizvodov, ki vsebujejo dodano živo srebro.

5.6 Odbor ugotavlja, da je uporaba Direktive 2001/80/ES o omejevanju emisij nekaterih onesnaževal v zrak iz velikih kurilnih naprav povzročila znatno omejevanje emisij živega srebra v energetske sektorju, tj. gospodarski dejavnosti, ki največ prispeva k antropogenim emisijam in imisijam živega srebra zaradi postopka atmosferskih usedlin in prenosa v tla in vodo, ta trend pa se bo še nadaljeval. EU je od leta 1990 uspela zmanjšati antropogene emisije živega srebra za več kot 75 %⁽⁵⁾. Dosledno izvajanje Direktive 2010/75/EU o industrijskih emisijah bo znatno prispevalo k nadaljnjemu zmanjšanju emisij živega srebra. EESO se strinja s Komisijo v prepričanju, da trenutno ni treba spreminjati ali dopolnjevati zahtev iz direktive o industrijskih emisijah, ki se konkretno nanašajo na emisije živega srebra.

⁽⁵⁾ Vir: Evropska agencija za okolje (EEA), *Trends in Emissions of Heavy Metals* (Trendi na področju emisij težkih kovin) http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/emission-trends-of-heavy-metals-3#tab-chart_3.

5.7 EESO pozdravlja predlagane ukrepe za omejitev emisij živega srebra iz industrijskih postopkov na podlagi načela uporabe najboljših razpoložljivih tehnik (BAT) in njihovih referenčnih dokumentov (BREF).

5.8 EESO meni, da je treba sprejeti zakonodajne ukrepe o trajnem in varnem skladiščenju živega srebra, odstranjenega iz industrijskih postopkov, v ustreznih geoloških strukturah, na primer v opuščeni rudnikih soli. EESO poziva Komisijo, naj nemudoma opredeli merila za skladiščenje in zahteve glede skladiščenja odpadkov, onesnaženih z živim srebrom.

5.9 EESO pozdravlja uravnoteženo stališče Evropske komisije o vprašanju uporabe amalgama v zobozdravstvu, ki temelji na najnovejših znanstvenih dognanjih. Meni, da zahteve glede opreme za zobozdravstvene ustanove, in sicer obveznosti glede namestitve ločevalnikov živega srebra in omejitev uporabe zobnega amalgama v inkapsulirani obliki, zadostujejo za učinkovito omejitev izpustov živega srebra v okolje in za varovanje zdravja ljudi⁽⁶⁾. Ob tem pa EESO opozarja na še ne dovolj znano in določeno možno tveganje zaradi novih zobozdravstvenih materialov, ki bodo nadomestili uporabo amalgama.

5.10 EESO pri tem opozarja na naraščajoče stroške storitev, ki jih je treba povrniti iz proračuna za javno zdravje, in na morebiten zdravstveni in socialni vpliv na nekatere skupine pacientov, če bodo morali te stroške pokriti sami.

V Bruslju, 25. maja 2016

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ Mnenje Znanstvenega odbora za zdravstvena in okoljska tveganja (ZOZOT) o tveganju za okolje in posrednih posledicah živega srebra v zobnem amalgamu za zdravje (posodobljena različica iz leta 2014).